

Број: 02-590-3 /25

Датум: 03.12.2025.

На основу члана 1. став 2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ ("Службени гласник Босне и Херцеговине", бр. 07/02, 13/03, 76/09 и 1/11); члана 2. став 1, члана 7. тачка 7. и члана 33. став 1. тачка ј) Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 35/04); члана 38. Закона о електричној енергији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 68/20); чланова 34. и 35. Закона о електричној енергији Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ", број 60/23); члана 19. Закона о електричној енергији ("Службени гласник Брчко дистрикта БиХ", број 27/21); чланова 8, 12, 13, 17, 19, 20.-26. Тржишних правила; тачке 3.7 Услови за коришћење лиценце за активности Независног оператора система број: 05-28-12-17-20/19, као и Правила о приступу треће стране на преносни систем број: 04-28-359/06 од 07.12.2006. године, везано за акт Државне регулаторне комисије за електричну енергију број: 04-28-7-343-7/21 од 07.03.2022. године, а у складу са Одлуком о привременом моделу којим се омогућује недискриминаторан и слободан приступ јединственом тржишту електричне енергије у БиХ електрана прикључених на дистрибутивну мрежу број: 01-478-3/22 од 29.04.2022. године, генерални директор доноси

ОДЛУКУ

о измјенама и допунама Инструкције за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ

Члан 1.

1. Овом одлуком мијења се и допуњује Инструкција за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ, првобитно усвојена Одлука о привременом моделу којим се омогућује недискриминаторан и слободан приступ јединственом тржишту електричне енергије у БиХ електрана прикључених на дистрибутивну мрежу број: 01-478-3/22 од 29.04.2022. године, а потом утврђена Одлуком о измјени инструкције за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ број: 10-1165-1/22 од 17.10.2022. године, Одлуком о измјени инструкције за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ број: 01-1165-3/22 од 28.12.2022. године и Одлуком о измјени инструкције за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ број: 01-1873-1/22 од 30.11.2023. године.

2. Овом одлуком утврђује се измијењена и допуњена Инструкција за имплементацију привременог модела приступа "Виртуелне електране" тржишту електричне енергије у БиХ (у даљем тексту: Инструкција) којом се дефинишу обавезе и редослијед поступања учесника на тржишту с циљем имплементације модела из члана 1. став 1. Одлуке о привременом моделу којим се омогућује недискриминаторан и слободан приступ јединственом тржишту електричне енергије у БиХ електранама прикљученим на дистрибутивну мрежу број: 01-478-3/22 од 29.04.2022. године.
3. Инструкција је саставни дио ове одлуке.
4. Инструкција се примјењује од 01.01.2026. године.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

Прилог:
- Инструкција

ИНСТРУКЦИЈА
ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРИВРЕМЕНОГ МОДЕЛА ПРИСТУПА
„ВИРТУЕЛНЕ ЕЛЕКТРАНЕ“ ТРЖИШТУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У БИХ

- 1) Балансно одговорна страна (у даљем тексту: БОС) доставља НОСБиХ-у захтјев за додјелу кодова EIC Z и W за „Виртуелну електрану“ која ће се налазити у саставу његове балансне групе (у даљем тексту: БГ).

Уз захтјев, БОС доставља:

1. инсталисану снагу „Виртуелне електране“ по типовима електрана
 2. инсталисану снагу „Виртуелне електране“ по операторима дистрибутивног система (у даљем тексту: ОДС)
- 2) БОС доставља ОДС-у списак електрана из тог дистрибутивног подручја, које се налазе у саставу његове „Виртуелне електране“ до 20. дана у текућем мјесецу, за наредни мјесец.

Свака електрана мора да испуњава техничке услове за прикупљање потребних података о инјектовању/преузимању електричне енергије у 15-минутним интервалима.

- 3) ОДС води и ажурира свој регистар „Виртуелних електрана“ по БОС-овима, у складу са својим интерним правилима.
- 4) НОСБиХ води Регистар БОС-ова који у свом саставу имају „Виртуелну електрану“ и објављује га на својој веб страници.
- 5) ОДС доставља НОСБиХ-у податке о инсталисаним снагама по типовима електрана за сваки БОС који у саставу своје „Виртуелне електране“ има електране које су прикључене на његовом дистрибутивном подручју најкасније до 25. дана у текућем мјесецу, за наредни мјесец.
- 6) НОСБиХ ће податке о укупној снази „Виртуелне електране“ које му доставе ОДС-ови сматрати релевантним за пријаву дневних распореда, израчун износа инструмента финансијског обезбјеђења и друге потребе. Максимална снага за пријаву дневног распореда за „Виртуелну електрану“ је износ који је резултат заокруживања укупне снаге „Виртуелне електране“ на најближи мањи цијели број .

- 7) У сврху идентификације података о инјектованој/преузетој електричној енергији „Виртуелне електране“ БОС-а у појединачним ОДС- овима, НОСБиХ ће БОС-у додијелити код 36Z за сваки ОДС без обзира на ком дистрибутивном подручју се налазе електране које су у саставу његове „Виртуелне електране“. Наведене кодове ће НОСБиХ достављати ОДС-овима.
- 8) Након добијања кодова из тачака 1) и 7) ове Инструкције, БОС је дужан покренути преговоре о ажурирању важећег уговора о балансној одговорности те обезбиједити да БОС достави НОСБиХ-у потребне податке и ажуриране тачке примопредаје електричне енергије.
- 9) Промјена састава „Виртуелне електране“ врши се на мјесечном нивоу, у складу са интерним правилима сваког ОДС-а.
- 10) За БОС који у свом саставу има „Виртуелну електрану“ чија је инсталисана снага већа од 30% укупне инсталисане снаге портфолија БОС-а на преносној мрежи, износ инструмента финансијског обезбјеђења за дебаланс балансне групе (банкарске гаранције или депозита) одређује се узимајући у обзир финансијску вриједност просјечне петнаестодневне производње (еквивалентна збирној /агрегираној/ инсталисаној снази „Виртуелне електране“) електричне енергије БОС-а која се рачуна по просјечној цијени дебаланса за мањак електричне енергије у години која претходи години за коју се издаје инструмент финансијског обезбјеђења, увећаној за припадајући износ пореза на додату вриједност.

По захтјеву НОСБиХ-а, БОС је дужан доставити све податке и документе потребне за утврђивање тржишног и финансијског ризика те бонитета БОС-а, у складу са правилима струке. НОСБиХ ће након анализе достављених докумената, а на основу препоруке стручних служби, донијети одлуку о додатним инструментима обезбјеђења уговорног односа - у складу са утврђеним финансијским ризиком и анализираним бонитетом БОС-а

При одређивању износа и врсте инструмента обезбјеђења узимаће се у обзир коректност понашања БОС-а на балансном тржишту електричне енергије, тржишни ризик, задуженост, да ли се БОС први пут појављује на тржишту, као и други потребни параметри.

Висина износа инструмента финансијског обезбјеђења није ограничена.

Износ инструмента финансијског обезбјеђења за дебаланс балансне групе (банкарске гаранције или депозита) може бити коригован квартално у складу са просјечном цијеном дебаланса оствареном у том кварталу, односно кварталима и просјечном цијеном дебаланса у претходној години, узимајући просјечну цијену те двије вриједности.

У случају промјене производње или потрошње унутар балансне групе, НОСБиХ може утврдити нови износ инструмента финансијског обезбјеђења.

У сваком тренутку важења Уговора о балансној одговорности НОСБиХ може утврдити и захтијевати додатне инструменте обезбјеђења, а посебно у случајевима када мјесечна фактура прелази 60% износа из инструмента финансијског обезбјеђења плаћања. НОСБиХ ће писмено обавијестити БОС и евентуално утврдити нове инструменте обезбјеђења који ће покривати наведено плаћање.

БОС може поднијети захтјев за смањење износа или измјену врсте инструмента обезбјеђења:

- у случају значајнијег смањења производње и потрошње балансне групе
- у случају смањења ризика пословања везаног за БОС
- у случају увећања бонитета БОС-а
- у случају да фактуре за дебаланс за три (3) претходна мјесеца појединачно не прелазе 30% од износа финансијских средстава обезбјеђења.

Уколико БОС доставља банкарску гаранцију коју је издала банка регистрована ван Босне и Херцеговине, потребно је доставити конфирмирајућу банкарску гаранцију банке која је регистрована у Босни и Херцеговини.

Уколико НОСБиХ активира инструмент финансијског обезбјеђења, БОС је нову банкарску гаранцију или депозит дужан доставити, односно уплатити, у року од седам (7) дана након активације, уколико је гаранција, односно депозит, искоришћен у пуном износу.

Уколико је инструмент финансијског обезбјеђења искоришћен само дјелимично, банка треба извршити поврат оригиналне гаранције са знаком износа протеста, односно, БОС је дужан да уплати искоришћени износ депозита у року од седам (7) дана након активације.

- 11) БОС у свом дневном распореду пријављује план производње „Виртуелне електране“ као збирни (агрегирани) план производње свих електрана прикључених на дистрибутивну мрежу које припадају његовој БГ. План производње се пријављује према техничким могућностима и расположивим ресурсима електрана у саставу „Виртуелне електране“, у складу са документом „Упутства за достављање дневних распореда“ који је објављен на веб страници НОСБиХ-а. БОС је одговоран за податке достављене у дневном распореду. БОС-у који више од 3 пута у току мјесеца пријави план производње, који није у складу са техничким могућностима и расположивим ресурсима електрана у саставу „Виртуелне електране“, биће привремено суспендовано право пријаве дневних распореда за наредни мјесец почевши од датума уочавања кршења

правила пријаве дневних распореда. БОС ће о кршењу правила пријаве плана производње и о суспензији бити благовремено обавијештен.

Након 3 привремене суспензије са тржишта електричне енергије, БОС ће бити трајно суспендован са тржишта електричне енергије.

- 12) Обрачун дебаланса БОС-а врши се у складу са важећим процедурама, при чему БОС-ову агрегирану остварену производњу „Виртуелне електране“ на 15-минутном нивоу НОСБиХ-у доставља надлежни ОДС. Уколико ОДС, до 6. дана у текућем мјесецу не достави потребне податке за претходни мјесец, неопходне за обрачун дебаланса БОС-а, НОСБиХ ће за тај БОС дебаланс обрачунати према подацима којима располаже.
- 13) За некоректно понашање на тржишту електричне енергије БОС-а који у свом саставу има „Виртуелну електрану“, чија је инсталисана снага већа од 30% укупне инсталисане снаге портфолија БОС-а на преносној мрежи, примјењиваће се пеналитет.

Износ пенала обрачунаваће се по сљедећој формули:

$$\text{Пенал} = \text{Фин.деб.} * (K-1)$$

при чему су:

Фин.деб = финансијски износ за негативни дебаланс (мањак енергије)

K = пенални коефицијент за некоректно понашање на тржишту ел.ен. који се одређује на сљедећи начин:

$$\text{ако је } \frac{\text{Оств.произ.}}{\text{План.произ.}} \geq 0,8 ; K = 1$$

$$\text{ако је } 0,8 > \frac{\text{Оств.произ.}}{\text{План.произ.}} \geq 0,75 ; K = 1,2$$

$$\text{ако је } 0,75 > \frac{\text{Оств.произ.}}{\text{План.произ.}} \geq 0,7 ; K = 1,5$$

$$\text{ако је } 0,7 > \frac{\text{Оств.произ.}}{\text{План.произ.}} \geq 0,6 ; K = 2$$

$$\text{ако је } \frac{\text{Оств.произ.}}{\text{План.произ.}} < 0,6 ; K = 2,5$$

при чему је:

Оств.произ. = укупна остварена производња „Виртуелне електране“, на мјесечном нивоу

План.произ. = укупна планирана производња „Виртуелне електране“, на мјесечном нивоу.

- 14) Уколико БОС, због некоректног понашања на тржишту електричне енергије, у једној календарској години 3 пута оствари коефицијент $K=2$, може бити привремено искључен са тржишта електричне енергије.
- 15) НОСБиХ може одређени БОС искључити са тржишта електричне енергије на одређено вријеме, уколико тај БОС, због некоректног понашања на тржишту електричне енергије, у једној календарској години 2 пута оствари коефицијент $K=2,5$. О томе ће обавијестити надлежног регулатора.